



Mottagande av ensamkommande barn

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2005/06:46 Mottagande av ensamkommande barn jämte motioner som väckts med anledning av propositionen och under allmänna motionstiden 2005.

I propositionen föreslås att särskilda bestämmelser om mottagande av ensamkommande barn skall införas i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Med ensamkommande barn avses barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i förälders ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare. Mottagandet av de ensamkommande barnen skall handhas av kommuner som träffat överenskommelse om detta med Migrationsverket. Migrationsverket skall dock behålla det övergripande ansvaret för mottagandet. Verket skall anvisa en kommun som skall anordna boende för barnet. Den anvisade kommunen blir vistelsekommun och ansvarar för utredning och åtgärder enligt socialtjänstlagen (2001:453) beträffande barnet. I lagförslaget ges också kommunerna behörighet att anordna boenden för asylsökande ensamkommande barn. Kommuner som träffar överenskommelser med Migrationsverket skall vara berättigade till dels en fast ersättning, dels en särskild ersättning för de boenden som drivs med stöd av LMA. Dessa ersättningar kommer att regleras i förordning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

I motionerna tas bl.a. upp frågor om begreppet ensamkommande barn, att kommunerna skall ha det fulla ansvaret för mottagande av ensamkommande barn samt att god man för ensamkommande barn skall förordnas inom 24 timmar räknat från barnets ankomst till Sverige.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i LMA och godkänner de föreslagna riktlinjerna om statlig ersättning till kommuner för mottagande av ensamkommande barn.

Såvitt gäller frågan om att inom viss tid utse god man för ensamkommande barn föreslår utskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna dels att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag om att det i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn

skall tas in en bestämmelse om att den gode mannen skall utses inom 24 timmar efter barnets ankomst till Sverige, dels att den nya bestämmelsen skall utvärderas senast ett år efter ikraftträdandet. Därmed tillstyrker utskottet helt respektive delvis två motionsyrkanden i frågan.

Övriga motionsyrkanden avstyrks.

I ärendet finns 12 reservationer och ett särskilt yttrande.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	7
Begreppet ensamkommande barn	8
Ansvarsfrågan	10
Statlig ersättning	16
Övriga frågor	17
Reservationer	22
1. Begreppet ensamkommande barn, punkt 1 (kd, c, mp)	22
2. Ansvaret för ensamkommande barn, punkt 2 (fp, kd, c)	22
3. Familjehemsplacering, punkt 3 (kd)	23
4. Barns önskemål om boendet, punkt 4 (mp)	23
5. Jourbank av boenden, punkt 5 (mp)	24
6. Tidsfrist för förordnande av god man , punkt 6 (s)	24
7. Registerkontroll av god man, punkt 7 (kd)	25
8. 18-årsgränsen, punkt 8 (v, c, mp)	25
9. Konsekvenser av nedläggning av Migrationsverkets boenden, punkt 9 (v)	26
10. Barns egna asylskäl, punkt 11 (fp, kd, c, mp)	26
11. Handläggningstiden i ärenden som rör ensamkommande barn, punkt 12 (fp, kd, v, mp)	27
12. Antalet uppehållstillstånd för ensamkommande barn, punkt 13 (kd, v, mp)	27
Särskilt yttrande	29
Åldersbestämning, punkt 10 (fp, v, mp)	29
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	30
Propositionen	30
Följdmotioner	30
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	32
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Begreppet ensamkommande barn**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. såvitt avser 1 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:46 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Sf7 yrkande 2, 2005/06:Sf10 yrkande 2 och 2005/06:Sf11 yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (kd, c, mp)

2. **Ansvar för ensamkommande barn**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. till den del det inte omfattas av punkt 1. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:46 punkt 1 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Sf7 yrkande 1, 2005/06:Sf8 yrkande 3, 2005/06:Sf11 yrkande 4, 2005/06:Sf334 yrkande 23, 2005/06:Sf364 yrkande 3 i denna del, 2005/06:Sf388 yrkande 10 och 2005/06:So556 yrkande 9.

Reservation 2 (fp, kd, c)

3. **Familjehemsplacering**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf10 yrkande 1.

Reservation 3 (kd)

4. **Barns önskemål om boendet**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf11 yrkande 6.

Reservation 4 (mp)

5. **Jourbank av boenden**

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf11 yrkande 5.

Reservation 5 (mp)

6. **Tidsfrist för förordnande av god man**

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening dels vad utskottet anfört om att regeringen snarast bör återkomma med förslag om att det i lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn bör införas en bestämmelse om att god man för dessa barn skall utses inom 24 timmar efter barnets ankomst till Sverige, dels att den nya bestämmelsen bör utvärderas senast ett år efter ikraftträdandet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del och bifaller delvis motion 2005/06:Sf11 yrkande 1.

Reservation 6 (s)

7. Registerkontroll av god man

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del.

Reservation 7 (kd)

8. 18-årsgränsen

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf9 yrkande 1 och 2005/06:Sf11 yrkande 7.

Reservation 8 (v, c, mp)

9. Konsekvenser av nedläggning av Migrationsverkets boenden

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf9 yrkande 2.

Reservation 9 (v)

10. Åldersbestämning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf8 yrkandena 4 och 5, 2005/06:Sf222 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Sf364 yrkande 3 i denna del.

11. Barns egna asylskäl

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf8 yrkande 1 och 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del.

Reservation 10 (fp, kd, c, mp)

12. Handläggningstiden i ärenden som rör ensamkommande barn

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Sf8 yrkande 2, 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del och 2005/06:Sf364 yrkande 3 i denna del.

Reservation 11 (fp, kd, v, mp)

13. Antalet uppehållstillstånd för ensamkommande barn

Riksdagen avslår motion 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del.

Reservation 12 (kd, v, mp)

14. Riktlinjer om statlig ersättning till kommuner

Riksdagen godkänner de av regeringen föreslagna riktlinjerna om statlig ersättning till kommuner för mottagande av ensamkommande barn. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:46 punkt 2.

Stockholm den 16 februari 2006

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Anita Jönsson (s), Per Westerberg (m), Linnéa Darell (fp), Mona Berglund Nilsson (s), Mariann Ytterberg (s), Ulla Hoffmann (v), Lennart Klockare (s), Tobias Billström (m), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Birgitta Carlsson (c), Anna Lilliehöök (m), Yilmaz Kerimo (s), Mona Jönsson (mp), Kurt Kvarnström (s) och Anne-Marie Ekström (fp).

Utskottets överväganden

Allmänt om mottagningsprocessen för asylsökande ensamkommande barn

Majoriteten av de ensamkommande barnen uppmärksammas i samband med att de anmäler sig vid någon av Migrationsverkets transitenheter. Det är sällsynt att barn upptäcks vid den svenska gränsen. Vid transitenheten framför barnet vanligtvis sin begäran om asyl och/eller uppehållstillstånd. Endast ett fåtal av de ensamkommande barnen har identitetshandlingar.

Den första åtgärd som vidtas när ett ensamkommande barn utan kända vårdnadshavare anlant till transitenheten är att enheten underrättar socialtjänsten i kommunen om att det anlant ett ensamkommande barn. Saknar barnet bostad i Sverige förs barnet oftast till något av Migrationsverkets grupp- eller ungdomsboenden. Många av de ensamkommande barnen har emellertid släktingar i Sverige som efter medgivande av socialtjänsten i den aktuella kommunen kan ta hand om barnet. Ofta tillåts ett ensamkommande barn att temporärt bo hos sådana släktingar i avvaktan på att socialtjänsten utreder frågan om lämpligt boende för barnet och att Migrationsverket prövar frågan om uppehållstillstånd. Mer än hälften av de ensamkommande barnen bor i s.k. eget boende, dvs. hos släkt och vänner.

Socialtjänsten i den kommun där transitenheten är belägen flyttar normalt över barnets ärende till den kommun där barnet kommit att bo. Överförmyndaren i den nya kommunen underrättas om att barnet befinner sig i kommunen, varefter god man förordnas för barnet. Även hälso- och sjukvården samt skolväsendet underrättas om barnets ankomst.

Den gode mannen är skyldig att biträda barnet med upprättandet av ansökan om uppehållstillstånd och medverkar också vid underrättelser om beslut. Riskerar barnet att avvisas skall ett offentligt biträde förordnas för barnet, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Det offentliga biträdet blir utan särskilt förordnande det ensamkommande barnets ställföreträdare i ärendet om uppehållstillstånd om det inte förordnats en god man för barnet.

Begreppet ensamkommande barn

Utskottets förslag i korthet

Barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare, skall omfattas av de särskilda bestämmelserna om mottagande av ensamkommande barn i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

Riksdagen bör bifalla regeringens förslag och avslå motionsyrkanden rörande definitionen av begreppet ensamkommande barn.

Jämför reservation 1 (kd, c, mp).

Propositionen

Enligt 2 § lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn, som trädde i kraft den 1 juli 2005, skall överförmyndaren, om barnet vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, förordna en god man att i vårdnadshavares och förmyndares ställe ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta dess angelägenheter. Detsamma gäller om barnets föräldrar eller en annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe efter barnets ankomst till Sverige upphör att utöva förmynderskapet eller vårdnaden.

Regeringen föreslår att det i LMA tas in särskilda regler för vilka barn som skall anses som ensamkommande. Enligt regeringen bör reglerna i sak överensstamma med lagen om god man för ensamkommande barn. Vidare bör reglerna om förmynderskap och vårdnad ligga till grund för bedömningen av om ett barn är att betrakta som ensamkommande eller inte. Enligt vad som anges i propositionen tillämpas nationalitetsprincipen på förmynderskapsfrågor, dvs. den stat där den underårige är medborgare anses i första hand vara behörig att anordna förmynderskap medan hemvistprincipen tillämpas på frågor om vårdnad, dvs. vårdnadsfrågan avgörs av lagen i det land där den underårige senast hade sin hemvist. De svenska distinktionerna mellan förmyndare och vårdnadshavare har enligt regeringen inte alltid någon motsvarighet i andra rättsordningar. För att ett barn inte skall anses som ensamkommande fordras därför att barnet åtföljs antingen av en förälder eller av en annan vuxen person som enligt tillämplig utländsk rätt eller sedvänja, eller som på grund av ett avgörande som erkänns här i landet, får anses ha trätt i förälders ställe. Enligt regeringen bör det centrala vara att den vuxne av svenska myndigheter erkänns som företrädare för barnet. Ett barn som kommer till Sverige tillsammans med en förälder bör emellertid inte anses som ensamkommande även om föräldern inte har vårdnaden om barnet, t.ex. på grund av att föräldern är omyndig.

Enligt regeringen finns det inte några skäl att behandla barnen på olika sätt beroende på om de kommit hit ensamma eller lämnats ensamma efter ankomsten. Samtliga ensamkommande barn skall därför utredas och beredas boende och eventuell vård av kommunernas socialtjänst.

Förslaget, som föranleder ändring i 1 § LMA, avses träda i kraft den 1 juli 2006.

Motionerna

I motionerna Sf10 yrkande 2 av Sven Brus m.fl. (kd), Sf7 yrkande 2 av Birgitta Carlsson m.fl. (c) och Sf11 yrkandena 2 och 3 av Mona Jönsson och Gustav Fridolin (mp) begärs att den av regeringen föreslagna definitionen av begreppet ensamkommande barn ändras enligt följande: barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller juridiska/sedvanliga huvudsakliga vårdnadshavare eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förslaget till definition av begreppet ensamkommande barn anges i propositionen uttryckligen att ett barn för att inte räknas som ensamkommande måste åtföljas antingen av föräldrar eller av annan vuxen som av de svenska myndigheterna erkänns som företrädare för barnet, t.ex. på grund av att han eller hon har ställning som vårdnadshavare för barnet enligt lagen eller sedvanan i den stat där barnet senast hade sitt hemvist. Utskottet anser att regeringens förslag i förening med detta motivuttalande väl uppfyller de krav som kommit till uttryck i motionerna, vilka i sin tur grundar sig på Rädda Barnens uppfattning som även framförts i en skrivelse till utskottet den 17 november 2005. Något behov av att komplettera förslaget kan utskottet emellertid inte se. Med hänsyn härtill och då utskottet delar uppfattningen att regleringen av vilka barn som skall omfattas av de särskilda bestämmelserna om ensamkommande barn i sak bör överensstämma med lagen om god man för ensamkommande barn tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Sf10 yrkande 2, Sf7 yrkande 2 och Sf11 yrkandena 2 och 3.

Ansvarsfrågan

Utskottets förslag i korthet

Kommunerna ges i lag behörighet att anordna boenden för ensamkommande barn som är asylsökande eller som har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd.

Migrationsverket skall för dessa barn anvisa en kommun med vilken verket har träffat överenskommelse, om det inte finns särskilda skäl att anvisa en annan kommun. Den kommun som Migrationsverket anvisat skall ansvara för barnets boende och för att barnet får det stöd och den hjälp som föreskrivs i socialtjänstlagen (2001:453).

Riksdagen bör därmed bifalla regeringens förslag.

Riksdagen bör vidare göra ett tillkännagivande om att regeringen skall återkomma med ett förslag om att god man för ett ensamkommande barn skall förordnas inom 24 timmar från barnets ankomst till Sverige samt att en utvärdering av bestämmelsen skall göras senast ett år efter ikraftträdandet. Riksdagen bör därmed helt eller delvis bifalla två motionsyrkanden.

Riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden bl.a. om att kommunerna skall ha det fulla ansvaret för mottagande av ensamkommande barn, om familjehemsplacering och om att ett barn som under asylprövningstiden blivit myndigt skall kunna bo kvar i ungdomsboende.

Jämför reservationerna 2 (fp, kd, c), 3 (kd), 4 (mp), 5 (mp), 6 (s), 7 (kd), 8 (v, c, mp) och 9 (v).

Propositionen

Regeringen gör i propositionen bedömningen att boendet för ensamkommande barn i fortsättningen skall tillhandahållas av en kommun inom ramen för socialtjänsten. Skälet är att socialtjänsten på grund av lång erfarenhet av vård och omsorg om barn förvärvat stor grundläggande kompetens inom detta område och är bättre skickade än Migrationsverket att ta ansvaret för omhändertagandet av de ensamkommande barnen. Regeringen föreslår därför att kommunerna i lag ges behörighet att ordna boenden för ensamkommande barn. Genom förslaget befrias Migrationsverket från sin dubbla roll som vårdare och beslutsfattare, och de ensamkommande barnen kan fullt ut förväntas komma i åtnjutande av de stödinsatser som socialtjänsten kan erbjuda.

Enligt regeringen är det dock nödvändigt att Migrationsverket har ett övergripande ansvar för i vilken kommun barnen placeras. I annat fall kommer de gränsdragningsproblem som finns i dag beträffande vilken kommun som är att anse som vistelsekommun, dvs. den kommun någon mer eller mindre tillfälligt visats i, att kvarstå. Regeringen föreslår därför att

Migrationsverket skall anvisa en kommun med vilken verket träffat överenskommelse, om det inte finns särskilda skäl att anvisa en annan kommun, t.ex. att barnet har önskemål om att få komma till en viss kommun för att bosätta sig hos en släkting. Den kommun som Migrationsverket anvisat skall ansvara för barnets boende och för att barnet får det stöd och den hjälp som föreskrivs i socialtjänstlagen, och den kommunen skall därefter anses utgöra barnets vistelsekommun enligt socialtjänstlagen. Boendet kan vara antingen ett särskilt boende för ensamkommande barn som drivs av en kommun eller någon annan form av boende som efter utredning anses som lämpligt, t.ex. ett familjehem eller hos en anhörig.

Såvitt gäller kommunernas hem för vård eller boende finns föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen om hur sådana hem bör drivas och om vilka krav som i övrigt ställs på dessa hem (SOSFS 2003:20). Reglerna i socialtjänstlagen liksom i Socialstyrelsens föreskrifter och råd kommer att äga tillämpning på kommunernas boenden för ensamkommande barn, varför de barn som i framtiden tas emot av kommunerna tillförsäkras samma standard vad gäller vård och omsorg som övriga barn i Sverige.

Vidare kommer dessa boenden, oavsett om de anordnas direkt i kommunal regi eller av privata underentreprenörer, att underkastas länsstyrelsens tillsyn enligt 13 kap. 2 § socialtjänstlagen (SoL). Problemet med att sekretess inte råder mellan Migrationsverkets boendeenheter och de enheter som handlägger frågor om uppehållstillstånd bortfaller eftersom sedvanlig sekretess kommer att råda mellan kommunernas socialtjänst och Migrationsverket.

Enligt regeringens mening bör de kommuner som ingått överenskommelser med Migrationsverket kunna ha beredskap för att ta emot de relativt få barn det är fråga om. Dessa kommuner bör också ha en viss jourberedskap om antalet barn skulle öka vid någon tid.

Om barnet avvisas eller utvisas kvarstår socialtjänstens ansvar till dess beslutet om avvisning eller utvisning verkställts.

Förslaget, som föranleder ändring i 2 och 3 §§ LMA, avses träda i kraft den 1 juli 2006.

Motionerna

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf8 yrkande 3 ett tillkännagivande om att kommunen tar över det fulla ansvaret för de ensamkommande barnens boende och omvårdnad under den tid asylansökan prövas. Liknande yrkanden finns i motionerna Sf364 yrkande 3 (delvis) av Lars Leijonborg m.fl. (fp) och So556 yrkande 9 av Marita Aronson m.fl. (fp).

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf10 yrkande 1 ett tillkännagivande om familjehemsplacering av ensamkommande flyktingbarn. Socialtjänsten bör på ett mycket tidigt stadium ta ställning till om barnet bör ges en sådan placering. I samma motion yrkande 3 (delvis) begärs ett tillkännagi-

vande om att en god man skall förordnas för de ensamkommande barnen inom 24 timmar efter ankomsten till Sverige liksom att registerkontroll skall göras av personen i fråga.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf388 yrkande 10 ett tillkännagivande om att socialtjänsten skall ha det entydiga ansvaret för mottagandet av de ensamkommande flyktingbarnen redan vid ankomsten.

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (v) begär i motion Sf9 yrkande 1 ett tillkännagivande om att ett barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Motionärerna framhåller att även den som fyllt 18 år kan vara i behov av visst stöd och att ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd före det att de fyllt 18 år därför bör betraktas som barn till dess att ansökan prövats. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att konsekvenserna av att Migrationsverkets boenden för ensamkommande läggs ned mitt i skolterminen kan bli att barnen tvingas till ett hastigt och oplanerat byte av skola.

Birgitta Carlsson m.fl. (c) begär i motion Sf7 yrkande 1 ett tillkännagivande om att kommunerna skall ha det fulla ansvaret för ensamkommande barns omvårdnad och boende under den tid då asylansökan prövas. Enligt motionärerna räcker det inte att ge kommunerna ett ökat ansvar. Om någon kommun inte vill ta emot barnen hamnar de i Migrationsverkets boende, vilket kan leda till att vissa barn tvingas till ett sämre boende med sämre omvårdnad utan extern tillsyn. Ett liknande yrkande finns i motion Sf334 yrkande 23 av Birgitta Carlsson m.fl. (c).

I motion Sf11 av Mona Jönsson och Gustav Fridolin (mp) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om jourgodman som enligt motionärerna behövs för att sköta det första dygnets kontakter och administration kring det ensamkommande barnet. I samma motion yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om behovet av ett förtydligande av om Migrationsverket skall anordna boende för ensamkommande barn. Motionärerna anser att verket endast i undantagsfall skall anordna sådana boenden. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om förberedelser för kommunerna vad gäller boende och behovet av en s.k. jourbank av boenden. Kommunerna måste förbereda boende i god tid och inte i samband med att barnen anländer. Eventuellt krävs en jourbank för att klara hastigt uppkomna behov. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att barnkonventionens artiklar, särskilt artiklarna 2 och 12, tydligt bör redovisas och beaktas. Motionärerna anser att barnen skall höras om sin önskan om sin boendesituation. I yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att släppa tvånget att byta boende i och med att den unge fyller 18 år. Barn och unga skall slippa alltför många uppbrott, och det bör inte förekomma att man skiljer syskon åt för att det äldsta av dem fyllt 18 år.

Utskottets ställningstagande

Vad först gäller ansvaret för mottagande av de ensamkommande barnen konstaterar utskottet att ansvarsfrågan hittills inte har reglerats särskilt och att detta förhållande har skapat oklarheter när det gäller ansvarsfördelningen mellan såväl Migrationsverket och kommunerna som mellan kommunerna. Eftersom denna situation är ohållbar välkomnar utskottet att frågan nu får sin lösning. Regeringens förslag innebär att Migrationsverkets ansvar i fortsättningen begränsas till att bestämma vilken kommun som skall ha ansvaret i de enskilda fallen samt att utge bistånd enligt LMA. Migrationsverket skall således inte självt driva boenden för denna grupp barn, utan det kommer uteslutande att vara en uppgift för kommunen. Utskottet gör samma bedömning som regeringen, nämligen att det är nödvändigt att Migrationsverket har kvar ett övergripande ansvar för i vilken kommun barnen placeras eftersom dagens problem med den oklara ansvarsfördelningen annars skulle kvarstå. Om Migrationsverket däremot skulle fortsätta att driva boenden för ensamkommande barn skulle detta, som påpekas i propositionen, kunna leda till att en del barn blir kvar i dessa boenden, i värsta fall under hela asylprövningstiden. Även problemen med bristen på utomstående tillsyn och Migrationsverkets dubbla roller som beslutsfattare och vårdare av barnen skulle bestå.

Utskottet anser att regeringens förslag är väl avvägt och att det säkerställer att de ensamkommande barnen kommer att tas om hand av kommunerna. Ansvaret för att tillhandhålla boende för barnen och för att tillgodose deras behov av omsorg, stöd och hjälp kommer därmed att till fullo ligga på kommunerna, vilka enligt socialtjänstlagen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 2 § SoL). Försåvitt gäller barn och unga konstaterar utskottet att socialnämnden enligt 6 kap. 1 § SoL skall sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem eller i ett hem för vård och boende. Med hänsyn till den utsatta situation som dessa barn befinner sig i är det av särskild vikt att socialtjänsten i ett så tidigt skede som möjligt utreder varje barns behov av insatser, t.ex. i form av familjehemsplacering. Enligt utskottets mening ger regeringens förslag förutsättningar för att så skall ske, och utskottet tillstyrker därför förslaget. Motionerna Sf8 yrkande 3, Sf364 yrkande 3 (delvis), So556 yrkande 9, Sf10 yrkande 1, Sf388 yrkande 10, Sf7 yrkande 1 och Sf334 yrkande 23 avstyrks därmed. Även motion Sf11 yrkande 4 avstyrks med det anförda.

När det gäller tidpunkten för ikraftträdandet har Sveriges Kommuner och Landsting i en skrivelse som inkom till utskottet den 14 februari 2006 hänvisat till en överenskommelse den 16 december 2005 med regeringen om den kommunala finansieringsprincipen och bl.a. påtalat att det inte är realistiskt med ett ikraftträdande den 1 juli 2006. Enligt överenskommelsen bör riksdagsbehandlingen av ett förslag ske senast ett halvår före ikraftträdandet. Utskottet anser att ikraftträdandet av denna reform inte bör

förläggas till hösten 2006 eftersom en del av de barn som berörs av reformen då kan tvingas byta skola mitt under terminen. Detta är ett sämre alternativ jämfört med om barnet byter skola vid terminsstarten och det finns enligt utskottet ingen anledning att i onödan försvåra för dessa barn. Utskottet är emellertid inte heller berett att skjuta fram ikraftträdandet till den 1 januari 2007. Reformen är mycket angelägen och frågan om ansvaret för de ensamkommande barnen har varit föremål för riksdagens behandling ända sedan våren 2002, då riksdagen begärde att regeringen skulle återkomma med förslag i ansvarsfrågan.

I fråga om barnens egna önskemål vad gäller boendet delar utskottet regeringens uppfattning att Migrationsverket självfallet skall ta hänsyn till om barnet har egna önskemål om i vilken kommun det skall placeras, t.ex. om det finns släktingar i Sverige, och detta även om släktingen i fråga inte bor i en kommun som träffat överenskommelse med verket. Utskottet ser ingen anledning att betvivla att barnets önskan inte skulle respekteras när så är lämpligt och möjligt. Utskottet anser därför att tillräckliga garantier finns för att hänsyn skall tas till barnets önskemål, givetvis med beaktande av dess ålder och mognad. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf11 yrkande 6.

Av propositionen framgår att de kommuner som ingått överenskommelse med Migrationsverket bör kunna ha beredskap för att ta emot de relativt få barn det är fråga om. Dessa kommuner bör också ha en viss jourberedskap om antalet barn skulle öka vid någon tid. Enligt vad som anges i propositionen finns det ett flertal kommuner som förklarat sig intresserade av att träffa överenskommelse med Migrationsverket om mottagande av ensamkommande barn. Något skäl att befara att det skulle kunna uppstå en brist på kommuner som Migrationsverket kan anvisa ensamkommande barn till kan utskottet således inte se. Utskottet avstyrker därmed motion Sf11 yrkande 5.

Vad gäller frågan om inrättande av s.k. jourgodman respektive att en god man skall förordnas inom 24 timmar efter barnets ankomst till Sverige vill utskottet hänvisa till lagutskottets betänkande 2004/05:LU26, vari förslaget till lag om god man för ensamkommande barn behandlades. Lagutskottet framhöll det angelägna i att ärenden om förordnande av god man för ensamkommande barn handläggs skyndsamt så att ett godmansförordnande kan ske så snart som möjligt. Att i lagtexten föreskriva en uttrycklig tidsfrist inom vilken ett förordnande skall ske var enligt lagutskottet dock en mindre lämplig ordning. En sådan regel skulle rimligen inte kunna vara undantagslös, och ett motsvarande syfte kan likaväl tillgodoses genom en mer allmänt hållen regel om en skyndsamt handläggning. Därtill ansåg lagutskottet att det inte är uteslutet att det kan förekomma enskilda fall då ett förordnande inom just 24 timmar inte är förenligt med barnets intressen.

Socialförsäkringsutskottet har förståelse för lagutskottets ställningstagande men anser att det är mycket angeläget att ett ensamkommande barn får en god man så snart barnet kommit till Sverige. Detta är nödvändigt

för att ombesörja det första dygnets kontakter och administration kring barnet. För att säkerställa att så sker anser utskottet att det i lagen om god man för ensamkommande barn bör tas in en bestämmelse om att den gode mannen skall utses inom 24 timmar efter barnets ankomst till Sverige. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. Den nya bestämmelsen bör utvärderas senast ett år efter ikraftträdandet. Vad nu anförts bör riksdagen som mening ge regeringen till känna. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sf10 yrkande 3 (delvis) och tillstyrker delvis motion Sf11 yrkande 1.

Beträffande frågan om registerkontroll av en god man noterar utskottet att det i 4 § lagen om god man för ensamkommande barn hänvisas till föräldrabalken, 11 kap. 12 och 13 §§, vari föreskrivs att den gode mannen skall vara rättträdig, erfaren och i övrigt lämplig. Genom en ändring i 11 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister skall fr.o.m. den 1 juli 2005 uppgifter ur belastningsregister om brott som föranlett någon annan påföljd än penningböter lämnas ut om det begärs av en överförmyndare eller överförmyndarnämnd i ärenden om förmynderskap, godmanskap eller förvaltarskap i fråga om den som överförmyndaren eller nämnden avser att utse eller avser att föreslå att rätten utser till förmyndare, god man eller förvaltare (SFS 2005:433). Motion Sf10 yrkande 3 (delvis) är därmed redan tillgodosedd, och utskottet avstyrker motionsyrkandet i fråga.

När det gäller 18-årsgränsen anges i propositionen att ett barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutligt prövats normalt inte längre skall bo kvar i ett kommunalt ungdomsboende. I stället skall 18-åringen flytta till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende. Som framgår av propositionen finns det dock inget som hindrar att den myndige erbjuds boende på ett kommunalt hem för vård och boende eller i ett familjehem. Emellertid kommer kommunen i det läget inte att ha rätt till statlig ersättning. Utskottet delar regeringens uppfattning att den som blivit myndig skall behandlas på samma sätt som andra myndiga personer och anser inte att det är befogat att tillskapa särskilda regler för den som tidigare haft ställning som ett ensamkommande barn, men som sedermera blivit myndigt. Utskottet är medvetet om att konsekvensen kan bli att syskon måste skiljas åt när ett av dem uppnått myndighetsåldern. Det är naturligtvis olyckligt, och utskottet förutsätter att kommunen i den situationen på sätt som föreskrivs i 1 kap. 2 § SoL kommer att beakta vad hänsynen till det omyndiga syskonets bästa kräver. Mot bakgrund härav kan utskottet för närvarande inte se något skäl för riksdagen att göra ett uttalande i frågan. Utskottet räknar dock med att regeringen, om det visar sig att det uppstår problem i tillämpningen, återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf9 yrkande 1 och Sf11 yrkande 7.

Det förhållandet att Migrationsverket från den 1 juli 2006 inte längre skall driva boendeenheter för ensamkommande barn får konsekvenser inte bara för verkets anställda vid dessa enheter. Även de barn och ungdomar

som för närvarande bor på verkets boendeenheter berörs eftersom de kan komma att behöva byta bostad och i många fall också skola. Detta är emellertid en oundviklig konsekvens av reformen. Utskottet förutsätter dock att Migrationsverket genom en god planering i tid och noggranna förberedelser kan underlätta övergången för de barn som berörs så att de problem som kan vara förknippade härmed i möjligaste mån undviks. I det fall motion Sf9 yrkande 2 inte är tillgodosedd med vad utskottet anfört avstyrker utskottet motionsyrkandet i fråga.

Statlig ersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör godkänna att kommuner som träffar överenskommelser med Migrationsverket om mottagande av ensamkommande barn som är asylsökande eller som har beviljats uppehållstillstånd med eller efter tillfälligt skydd skall vara berättigade till statlig ersättning i form av dels en fast ersättning för att ta emot barn under en överenskommen tidsperiod, dels en särskild ersättning för boenden för ensamkommande barn.

Propositionen

Enligt nuvarande ordning regleras den statliga ersättningen till kommuner för asylsökande huvudsakligen i förordningen (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. Landstingen och kommunerna har därutöver rätt till ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande enligt förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande. När den asylsökande beviljats uppehållstillstånd betalas statlig ersättning i huvudsak ut i enlighet med förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktningmottagande m.m.

I propositionen anges att överenskommelserna mellan Migrationsverket och kommunerna skall omfatta ett åtagande av den berörda kommunen att ta emot ett visst antal ensamkommande barn. Kommuner som träffat en sådan överenskommelse skall, oavsett antalet mottagna barn, ha rätt till en fast ersättning som är avsedd att underlätta planering för mottagande av barnen samt öka kvaliteten i mottagandet. Därutöver skall ersättning lämnas till kommunerna för sådana boenden som drivs med stöd av LMA. Ersättningen skall vara avsedd att täcka kommunernas kostnader för såväl personal som kost och logi samt omvårdnad. Den närmare utformningen av ersättningen till kommunerna skall, efter överläggningar mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting, regleras i förordning.

I budgetpropositionen för 2006 (utg.omr. 8 Invandrare och flyktingar) har regeringen föreslagit att anslaget 12:2 Ersättningar och bostadskostnader skall ökas med 5 miljoner kronor med anledning av den föreslagna reformen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om riktlinjer för statlig ersättning till kommunerna för mottagande av ensamkommande barn.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motioner bl.a. om åldersbestämning, barns egna asylskäl och handläggningstiden i ärenden som rör ensamkommande barn.

Jämför reservationerna 10 (fp, kd, c, mp), 11 (fp, kd, v, mp) och 12 (kd, v, mp) samt särskilt yttrande (fp, v, mp).

Motionerna

Åldersbestämning

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf8 yrkande 4 ett tillkännagivande om att Migrationsverket följer Socialstyrelsens allmänna råd om åldersbestämning. Motionärerna påpekar att enligt Socialstyrelsen kan åldern i många fall inte med säkerhet fastställas med en medicinsk undersökning. Att bli betraktad som vuxen kan enligt motionärerna få stora konsekvenser eftersom en vuxen person inte har rätt till god man och kan tas i förvar. I samma motion yrkande 5 och i motion Sf364 yrkande 3 (delvis) av Lars Leijonborg m.fl. (fp) begärs tillkännagivanden om att Migrationsverket i tveksamma fall av åldersbestämning skriftligen skall motivera sitt ställningstagande för att undvika att en godtycklig bedömning blir etablerad intern praxis.

I motion Sf222 yrkande 1 av Anne-Marie Ekström (fp) begärs ett tillkännagivande om att ta fram riktlinjer för åldersbestämning av asylsökande barn. Enligt motionären är det viktigt att den osäkerhet som finns i testerna respekteras och att ålderbedömningen görs med en välvillig inställning. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att asylsökande barn som fått sin ålder prövad med bristfälliga undersökningar skall få en ny prövning enligt de nya riktlinjerna.

Barns egna asylskäl m.m.

Bo Könberg m.fl. (fp) begär i motion Sf8 yrkande 1 ett tillkännagivande om att ensamkommande barns egna asylskäl måste beaktas. Barns asylskäl beaktas enligt motionärerna inte i den omfattning som är önskvärd. Vid bedömningen av asylskälen måste man också beakta om barnet har någon förälder eller släkting att återvända till. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att handläggningstiden för ensamkommande asylsökande barn inte skall överstiga tre månader. Handläggningstiden för ensamkommande barn överskreds 2004 med 100 dagar, vilket inte är acceptabelt.

Lars Leijonborg m.fl. (fp) begär i motion Sf364 yrkande 3 (delvis) ett tillkännagivande om att handläggningstiden i ärenden rörande ensamkommande barn måste förkortas.

Sven Brus m.fl. (kd) begär i motion Sf10 yrkande 3 (delvis) ett tillkännagivande om att orsakerna till att antalet uppehållstillstånd för ensamkommande barn på några år sjunkit från 80 % till 13 % måste utredas, att barnet självt skall höras om sina asylskäl samt att målet om tre månaders handläggningstid måste hållas.

Utskottets ställningstagande

Åldersbestämning

Vad först gäller frågan om åldersbestämning noterar utskottet att det av propositionen framgår att endast ett fåtal av de ensamkommande barnen har identitetshandlingar och att det därför många gånger är svårt att avgöra den asylsökandes ålder.

Socialstyrelsen har utgett allmänna råd (SOSFS 1993:11) om medicinsk åldersutredning av invandrabarn och adoptivbarn. Enligt de allmänna råden bör den barnmedicinska bedömningen i första hand omfatta anamnestiska uppgifter, värderingar av längd och vikt samt psykomotorisk och somatisk utveckling inklusive pubertetsutveckling medan bestämning av tand- och skelettålder kan utgöra komplement. Av de allmänna råden framgår att det inte finns någon möjlighet att med stöd av medicinsk utredning fastställa absolut rätt ålder. Den biologiska variationen är betydande och ökar med åldern, varför utgångspunkten måste vara en barnmedicinsk helhetsbedömning. För att erhålla en mer korrekt bedömning av barnets utveckling bör man därför avvakta med en medicinsk åldersbedömning till dess att barnet vistats minst ett år i Sverige, om inte synnerliga skäl talar för att bedömningen sker tidigare.

Eftersom vuxna inte bör placeras i barn- och ungdomsboenden gör Migrationsverket ibland en åldersbestämning för att avgöra personens ålder. Utskottet har erfårit att verket gör en åldersutredning när det finns anledning att tro att den angivna födelsetiden är felaktig. Utredningen, som görs av erfarna barnhandläggare och är frivillig, inkluderar samtal med den sökande om uppväxt och skolgång m.m., information från eventuella släktingar, tandröntgen och handlovsröntgen. Regeringen har i regleringsbrev

föreskrivit att beslut i fråga om asylansökningar som rör ensamkommande barn skall fattas senast inom tre månader. Med hänsyn till att den rekommenderade undersökningen tar omkring sex månader att genomföra anser sig Migrationsverket sakna möjlighet att följa Socialstyrelsens allmänna råd, som dessutom rekommenderar att man avvaktar med en medicinsk åldersbedömning tills dess att barnet vistats minst ett år i Sverige. Migrationsverket har upplyst att man har utarbetat ett förslag till riktlinjer för åldersbestämning och att verket samrått med Socialstyrelsen om förslaget.

Eftersom det inte ens efter en medicinsk utredning går att med säkerhet fastställa åldern på ett barn finns det enligt utskottets mening starka skäl att vara mycket försiktig vid en åldersbestämning. Migrationsverket har med hänsyn till målet om tre månaders handläggningstid i ärenden som rör ensamkommande barn inte heller den tid till sitt förfogande som krävs för att föranstalta om en sådan utredning som rekommenderas av Socialstyrelsen. Detta manar till än större försiktighet. Utskottet välkomnar att Migrationsverket nu har tagit fram ett förslag till riktlinjer för åldersbestämning och förutsätter att verket därvid särskilt uppmärksammar de svårigheter som finns med åldersbestämning av barn och vikten av att principen om barnets bästa beaktas. Mot bakgrund härav är det enligt utskottets mening för närvarande inte påkallat med något uttalande från riksdagens sida i denna fråga. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf8 yrkandena 4 och 5 och Sf364 yrkande 3 (delvis).

Motion Sf222 yrkande 1 är tillgodosedd med vad utskottet anfört om Migrationsverkets arbete med att utarbeta riktlinjer för åldersbestämning och motionsyrkandet avstyrks därmed.

När det däremot gäller frågan om asylsökande ensamkommande barn som redan genomgått en åldersbestämning skall kunna få en ny bedömning enligt de kommande riktlinjerna konstaterar utskottet att frågan om ålder förvisso har betydelse för t.ex. om en god man skall utses och om personen i fråga skall placeras på ett särskilt barn- eller ungdomsboende men inte för själva asylprövningen. Med hänsyn härtill anser utskottet att det i första hand är en fråga för Migrationsverket att avgöra huruvida det är befogat att föranstalta om en ny åldersbestämning. Utskottet avstyrker med det anförda motion Sf222 yrkande 2.

Utskottet vill tillägga att när det gäller barn i familj har åldern stor betydelse. Uppehållstillstånd ges enligt nuvarande bestämmelser i regel till barn, dvs. personer under 18 år, som varit hemmavarande barn till någon som är bosatt i Sverige eller som har beviljats uppehållstillstånd här. För den som fyllt 18 år krävs däremot att det har förelegat ett särskilt beroendeförhållande och hushållsgemenskap mellan den härvarande och sökanden redan i hemlandet.

Barns egna asylskäl m.m.

Beträffande barns rätt att komma till tals och att barns egna asylskäl skall beaktas konstaterar utskottet att det i 1 kap. 11 § i den nya utlänningslagen (2005:716), som träder i kraft den 31 mars 2006, föreskrivs att när frågor om tillstånd skall bedömas och ett barn berörs av ett beslut i ärendet skall, om det inte är olämpligt, barnet höras och den hänsyn skall tas till det barnet har sagt som barnets ålder och mognad motiverar. En liknande bestämmelse finns i 11 kap. 1 a § i den nuvarande utlänningslagen (1989:529). Av proposition 2004/05:170 med förslag om en ny utlänningslag framgår (s. 269) att det förhållandet att bestämmelsen föreslås flyttad till lagens inledning ytterligare understryker vikten av att artikel 12 i barnkonventionen följs. Den artikeln innebär att barn som är i stånd att bilda egna åsikter skall ha rätt att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Om ett barn, ensamkommande eller ej, kommer till Sverige och ansöker om asyl är det enligt utskottet närmast självklart att barnet, i den mån dess ålder och mognad så tillåter, skall höras om sina asylskäl och att dessa skäl skall beaktas vid bedömningen av rätten till uppehållstillstånd. Utskottet förutsätter att de tillämpande myndigheterna respekterar detta och anser inte att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Därmed avstyrker utskottet motionerna Sf8 yrkande 1 och Sf10 yrkande 3 (delvis).

När det gäller handläggningstiden gäller som nämnts att beslut i fråga om asylansökningar som rör ensamkommande barn skall fattas senast inom tre månader. Av Migrationsverkets statistik framgår att 370 ärenden avgjordes under 2005, varav 179 inom tre månader, dvs. 48 %. Antalet öppna ärenden per den 31 december 2005 var 115. Utskottet kan konstatera att regeringens mål vad gäller handläggningstiden i ärenden som rör ensamkommande barn ännu inte har nåtts men förutsätter att Migrationsverket intensifierar sina ansträngningar att nå målet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf8 yrkande 2, Sf364 yrkande 3 (delvis) och Sf10 yrkande 3 (delvis).

Att antalet beviljade uppehållstillstånd för ensamkommande barn minskat har sannolikt flera förklaringar. En förklaring kan vara att barnen kommer från andra länder än tidigare. En annan förklaring kan vara att en del barn blivit myndiga under asylprövningstiden (ca 85 % av barnen är i åldern 13–17 år) och därför inte ingår i statistiken. Vidare kan en del barn ha återknutit kontakten med föräldrarna eller andra släktingar och därefter frivilligt återvänt till hemlandet. Dessutom förekommer det att barn avviker från t.ex. ett familjehem eller från Migrationsverkets anläggningsboende utan att återfinnas.

Utskottet har ingen anledning att misstänka att prövningen av rätten till uppehållstillstånd i ärenden som rör ensamkommande barn inte skulle ske enligt gällande regler. Utskottet förutsätter dessutom att regeringen i sin sedvanliga verksamhet med uppföljning och utvärdering analyserar bl.a. för-

ändringen över tid av antalet ensamkommande barn och andelen beviljade uppehållstillstånd respektive avslag på ansökan om uppehållstillstånd i dessa fall. Utskottet kan därför inte se något skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd med anledning motion S10 yrkande 3 (delvis). Utskottet avstyrker med det anförda motionsyrkandet i fråga.

Utskottet noterar i övrigt att lagen om god man för ensamkommande barn ger den gode mannen befogenhet att hindra ett barn från att avvika från ett familjehem eller ett anläggningsboende.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Begreppet ensamkommande barn, punkt 1 (kd, c, mp)
av Sven Brus (kd), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. såvitt avser 1 § med den ändringen att i fjärde stycket efter orden ”båda sina föräldrar” läggs till orden ”eller juridiska eller sedvanliga vårdnadshavare”. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf7 yrkande 2, 2005/06:Sf10 yrkande 2 och 2005/06:Sf11 yrkandena 2 och 3 samt bifaller delvis proposition 2005/06:46 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att den av regeringen föreslagna definitionen av begreppet ensamkommande barn inte är tillräckligt tydlig och att den därför bör kompletteras så att barnet skall räknas som ensamkommande om det vid ankomsten till Sverige är skilt från inte bara sina föräldrar eller annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe utan även från den juridiska/sedvanliga huvudsakliga vårdnadshavaren.

2. Ansvaret för ensamkommande barn, punkt 2 (fp, kd, c)
av Sven Brus (kd), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. till den del det inte omfattas av punkt 1 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:46 punkt 1 i denna del och motionerna 2005/06:Sf7 yrkande 1, 2005/06:Sf8 yrkande 3,

2005/06:Sf334 yrkande 23, 2005/06:Sf364 yrkande 3 i denna del, 2005/06:Sf388 yrkande 10 och 2005/06:So556 yrkande 9 och avslår motion 2005/06:Sf11 yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringens förslag innebär att kommunernas ansvar för mottagande av ensamkommande barn ökar. Trots att kommunerna är bäst lämpade för uppgiften kommer dock Migrationsverket fortfarande att ha det övergripande ansvaret. Detta är inte acceptabelt och vi menar därför att kommunerna skall ges det fulla ansvaret för mottagandet av dessa barn.

3. Familjehemsplacering, punkt 3 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf10 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt regeringens förslag skall Migrationsverket dels pröva asylansökan från de ensamkommande barnen, dels anvisa barnen till ansvarig kommun. Kommunerna skall därefter ansvara för utredning och åtgärder enligt socialtjänstlagen (2001:453) och anordna boende för barnen. Det är angeläget att socialtjänsten på ett mycket tidigt stadium tar ställning till om barnet behöver placeras i familjehem. För att det skall finnas beredskap att ta emot ensamkommande barn bör antalet familjehem ökas.

4. Barns önskemål om boendet, punkt 4 (mp)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf11 yrkande 6.

Ställningstagande

När det gäller de ensamkommande barnen och deras boendesituation är barnkonventionens artikel 12 om barns rätt att framföra sina åsikter och få dem respekterade av väsentlig betydelse. Det är viktigt att barnen tillfrågas om sina önskemål vad gäller boendet och att det tydligt dokumenteras på vilket sätt barnet har hörts och hur dess önskemål har tillgodosetts.

5. Jourbank av boenden, punkt 5 (mp)

av Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf11 yrkande 5.

Ställningstagande

När kommunerna får ansvar för att anordna boende för de ensamkommande barnen är det angeläget att de i god tid inrättar tillräckligt antal platser i barn- och ungdomsboenden. Det finns dessutom skäl att överväga om det inte behöver inrättas en ”jourbank” av boenden för att möta eventuellt hastig uppkomna behov. Regeringen bör tillse att erforderliga åtgärder vidtas för att det inte skall uppstå brist på boenden.

6. Tidsfrist för förordnande av god man , punkt 6 (s)

av Tomas Eneroth (s), Anita Jönsson (s), Mona Berglund Nilsson (s), Mariann Ytterberg (s), Lennart Klockare (s), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Yilmaz Kerimo (s) och Kurt Kvarnström (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed avslår riksdagen motionerna 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del och 2005/06:Sf11 yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt lagen (2005:429) om god man för ensamkommande barn skall god man förordnas så snart det är möjligt. Lagutskottet, till vars beredningsområde nämnda lagstiftning hör, har i sitt betänkande 2004/05:LU26 utförligt motiverat varför det inte är lämpligt att i lagtexten föreskriva en uttrycklig tidsfrist inom vilken ett förordnande av god man skall ske. Lagutskottet

har så sent som i december 2005 upprepat sitt ställningstagande i frågan i betänkande 2005/06:LU9 och därmed avstyrkt ett motionsyrkande om att god man skall förordnas inom 24 timmar. Riksdagen beslöt i enlighet med lagutskottets betänkande. Lagutskottet har bl.a. framhållit att det inte är uteslutet att det kan förekomma enskilda fall då ett förordnande just inom 24 timmar inte är förenligt med barnets intressen. Vi delar lagutskottets bedömning och vill särskilt betona att det är angeläget att den person som förordnas som god man är lämplig just för det barn det är frågan om. I ett enskilt fall kan det t.ex. vara lämpligt att förordna en kvinna. En uttrycklig tidsfrist inom vilken den gode mannen skall förordnas kan emellertid få till följd att en man förordnas eftersom någon annan inte står till buds. Resultatet blir att man av tidsbrist tvingas att förordna en person som inte är den som är bäst lämpad för barnet. Detta i sin tur torde kräva att en ny god man måste förordnas sedan man väl funnit den mest lämpade personen för barnet i fråga. Vi kan inte se att det ligger i något barns intresse att i onödan behöva byta god man.

7. Registerkontroll av god man, punkt 7 (kd)

av Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Genom en ändring i 11 § förordningen (1999:1134) om belastningsregister skall numera uppgifter ur belastningsregister i vissa fall lämnas ut bl.a. om det begärs av en överförmyndare i ett ärende om godmanskap i fråga om den som överförmyndaren avser att utse till god man. Denna ändring är visserligen ett steg i rätt riktning men den är inte tillräcklig. Därför bör det införas ett krav på att kontroll i belastningsregister alltid skall göras innan en god man förordnas.

8. 18-årsgränsen, punkt 8 (v, c, mp)

av Ulla Hoffmann (v), Birgitta Carlsson (c) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf9 yrkande 1 och 2005/06:Sf11 yrkande 7.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är det otillfredsställande att barn som blivit myndiga innan frågan om uppehållstillstånd prövats tvingas flytta från kommunens ungdomsboende till ett boende avsett för vuxna personer. Skälet är att barn och ungdomar inte bör utsättas för alltför många uppbrott och att även den som fyllt 18 år i praktiken ofta är i behov av visst stöd. Dessutom kan konsekvensen bli att syskon skiljs åt på grund av att det ena syskonet blivit myndigt. Ensamkommande barn som ansökt om uppehållstillstånd före 18 års ålder bör därför betraktas som barn så länge som de väntar på beslut om uppehållstillstånd.

9. Konsekvenser av nedläggning av Migrationsverkets boenden, punkt 9 (v)

av Ulla Hoffmann (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf9 yrkande 2.

Ställningstagande

En konsekvens av att kommunerna får ansvaret för de ensamkommande barnens boende är att Migrationsverkets boendeenheter läggs ned. Det är olyckligt om det sker mitt i skolterminen och barnen därför tvingas till ett hastigt och oplanerat byte av skola. Av det skälet bör regeringen tillse att barnen inte i onödan drabbas av svårigheter till följd härav.

10. Barns egna asylskäl, punkt 11 (fp, kd, c, mp)

av Sven Brus (kd), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Mona Jönsson (mp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf8 yrkande 1 och 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Rädda Barnen har i en rapport konstaterat att Migrationsverket inte beaktar de ensamkommande barnens egna asylskäl i den omfattning som är önskvärd. Vi anser att verket vid bedömningen av asylskälen måste ta hänsyn till om barnet har någon förälder eller annan släkting att återvända till eller inte. Det kan inte anses förenligt med ett barns bästa att återsändas till hemlandet om varken föräldrar eller släktingar har kunnat återfinnas.

11. Handläggningstiden i ärenden som rör ensamkommande barn, punkt 12 (fp, kd, v, mp)

av Sven Brus (kd), Linnéa Darell (fp), Ulla Hoffmann (v), Mona Jönsson (mp) och Anne-Marie Ekström (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Sf8 yrkande 2, 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del och 2005/06:Sf364 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen har satt upp målet att beslut i fråga om asylansökningar som rör ensamkommande barn skall fattas inom tre månader från ansökan. Vi konstaterar dock att den genomsnittliga handläggningstiden överskreds med mer än 100 dagar under 2004 och att endast 48 % av ärendena avgjordes inom tre månader under 2005. Detta är inte acceptabelt och vi anser därför att regeringen skyndsamt måste vidta åtgärder för att säkerställa att de ensamkommande barnen inte skall behöva vänta mer än tre månader på beslut.

12. Antalet uppehållstillstånd för ensamkommande barn, punkt 13 (kd, v, mp)

av Sven Brus (kd), Ulla Hoffmann (v) och Mona Jönsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf10 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Antalet ensamkommande barn som beviljats uppehållstillstånd har enligt en rapport av Rädda Barnen sjunkit drastiskt. För några år sedan beviljades ca 80 % av barnen uppehållstillstånd i Sverige. Under perioden januari –september 2005 beviljades emellertid endast 13 % av barnen uppehållstillstånd. Vi anser att regeringen måste ta initiativ till att utreda orsakerna till denna kraftiga minskning av beviljandefrekvensen.

Särskilt yttrande

Åldersbestämning, punkt 10 (fp, v, mp)

Linnéa Darell (fp), Ulla Hoffmann (v), Mona Jönsson (mp) och Anne-Marie Ekström (fp) anför:

Eftersom många av de ensamkommande barnen saknar dokument som styrker identitet och ålder går det inte alltid att avgöra om den sökande skall betraktas som underårig eller vuxen. I Socialstyrelsens allmänna råd om medicinsk åldersutredning av invandrarbarn och adoptivbarn påpekas särskilt att åldern i många fall inte med säkerhet kan fastställas med en medicinsk undersökning. Att bli betraktad som vuxen får konsekvenser såtillvida att en vuxen asylsökande inte har rätt till god man och dessutom kan sättas i förvar. Vi vill därför betona vikten av att Migrationsverket följer Socialstyrelsens allmänna råd och att verket i tveksamma fall skriftligen motiverar sin bedömning av åldern i det enskilda fallet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:46 Mottagande av ensamkommande barn:

1. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.
2. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner de föreslagna riktlinjerna om statlig ersättning till kommuner för mottagande av ensamkommande barn (avsnitt 10).

Följdmotioner

2005/06:Sf7 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kommunerna skall ha det fulla ansvaret för ensamkommande barns omvårdnad och boende under den tid då asylansökan prövas.
2. Riksdagen beslutar med ändring av regeringens förslag att definitionen av ensamkommande barn skall ha följande lydelse: En utländsk medborgare eller statslös person under 18 år som anländer till Sverige utan sina föräldrar eller juridiska/sedvanliga huvudsakliga vårdnadshavare eller som efter ankomsten lämnats utan sådan ställföreträdare.

2005/06:Sf8 av Bo Könberg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ensamkommande barns egna asylskäl måste beaktas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att handläggningstiden för ensamkommande asylsökande barn inte skall överstiga tre månader.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunen tar över det fulla ansvaret för de ensamkommande barnens boende och omvårdnad under den tid asylansökan prövas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Migrationsverket följer Socialstyrelsens allmänna råd om åldersbestämning.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Migrationsverket i tveksamma fall av åldersbestämning skriftligen skall motivera sitt ställningstagande.

2005/06:Sf9 av Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett barn som blir myndigt innan ansökan om uppehållstillstånd slutgiltigt prövats inte bör flyttas från kommunalt ungdomsboende till ett anläggningsboende för vuxna eller till eget boende.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konsekvenserna av att Migrationsverkets boenden för ensamkommande läggs ned mitt i skolterminen.

2005/06:Sf10 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjehemsplacering av ensamkommande flyktningbarn.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ändrad definition av ensamkommande barn, i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare åtgärder som bör vidtas för att förbättra mottagandet av ensamkommande flyktningbarn.

2005/06:Sf11 av Mona Jönsson och Gustav Fridolin (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs kring ”jourgodman”.
2. Riksdagen avslår definitionen av vilka barn som omfattas av regleringen enligt vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen beslutar enligt den definition som Miljöpartiet förordar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av ett förtydligande angående om Migrationsverket skall anordna boende.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om förberedelser i kommunerna för boende och behovet av en s.k. jourbank med boenden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att barnkonventionens artiklar, särskilt artiklarna 2 och 12, tydligt bör redovisas och beaktas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att släppa tvånget att byta boenden i och med att den unga fyller 18 år.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Sf222 av Anne-Marie Ekström (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram riktlinjer för åldersbestämning av asylsökande barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att asylsökande barn som fått sin ålder prövad med bristfälliga undersökningar får en ny prövning enligt de nya riktlinjerna.

2005/06:Sf334 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vårdnadshavare i kommuner skall ha ansvar för boendet och omsorgen om ensamkommande barn.

2005/06:Sf364 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förbättringar som krävs för de ensamkommande barnen, att handläggningstiden förkortas, kommunen tar över ansvaret för de ensamkommande barnen samt att Migrationsverket i tveksamma fall av åldersbestämning skriftligen skall motivera sitt ställningstagande.

2005/06:Sf388 av Sven Brus m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ansvaret för mottagandet av de ensamkommande flyktingbarnen.

2005/06:So556 av Marita Aronson m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunen bör ta över ansvaret för mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs att 1, 2 och 3 §§ lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:718

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige enligt 4 kap. 1 eller 2 § utlänningslagen (2005:716) (asylsökande),
2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller
3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap.

1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. Rätt till bistånd föreligger inte heller för bostadskostnader.

Barn under 18 år som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning omfattas inte av denna lag, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd.

I 2 och 3 §§ finns särskilda bestämmelser om mottagande av barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare. (ensamkommande barn). Bestämmelserna är tillämpliga endast så länge barnet är att anse som ensamkommande.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

Migrationsverket skall ha huvudansvaret för mottagandet av utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 och 2 och för detta ändamål driva förläggningar. Migrationsverket får uppdra åt andra att driva förläggningar.

En kommun får anordna boenden för ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2. Vad som sägs om förläggningar i 14 och 15 §§ skall gälla även sådana boenden.

3 §²

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 och 2 skall av Migrationsverket erbjudas plats på en förläggning. *En utlänning som inte önskar utnyttja en erbjuden plats skall ändå registreras vid en förläggning. Migrationsverket svarar sedan för att bistånd lämnas enligt bestämmelserna i denna lag.*

Utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 och 2 skall av Migrationsverket erbjudas plats på en förläggning.

Vad som sägs i första stycket gäller inte ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2. För dessa barn skall Migrationsverket i stället anvisa en kommun som skall ordna boendet. Migrationsverket skall anvisa en kommun som har träffat överenskommelse med verket om mottagande av ensamkommande barn, om det inte finns särskilda skäl att anvisa någon annan kommun. När Migrationsverket anvisat en kommun skall barnet anses vistas i den kommunen i den mening som avses i 2 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453).

En utlänning som avses i 1 § första stycket 1 och 2 och som inte önskar utnyttja en erbjuden plats på en förläggning skall ändå registreras vid en sådan. Alla

¹ Senaste lydelse: 2000:296.

² Senaste lydelse: 2000:296.

ensamkommande barn som omfattas av 1 § första stycket 1 och 2 skall registreras vid en förläggning. Migrationsverket svarar sedan för att bistånd lämnas enligt bestämmelserna i denna lag.

För utlänningar som avses i 1 § första stycket 3 skall biståndet lämnas av socialnämnden i den kommun där utlänningen vistas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.